

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Tredje behandling af lovforslag nr. L 188:

Forslag til lov om ændring af den sociale styrelseslov samt forskellige lovbestemmelser om det sociale udvalg. (Ophævelse af det sociale udvalgs selvstændige kompetence m.v.).

Af socialministeren (Aase Olesen).

(Fremsat 19/1 89. Første behandling 2/2 89. Betænkning 10/5 89. Anden behandling 12/5 89. Tillægsbetænkning 24/5 89).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslaget

vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges, idet 103 (S, KF, V, FP, RV, CD, KRF og Steenholdt (Grønl.)) stemte for, 18 (SF) imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Tredje behandling af lovforslag nr. L 117:

Forslag til lov om registreret partnerskab.

Af Pia Gjellerup (S) og Carsten Andersen (SF) m.fl.

(Fremsat 22/11 88. Første behandling 15/12 88. Betænkning 19/5 89. Anden behandling 23/5 89. Tillægsbetænkning 23/5 89).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslaget

vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Fischer (KF):

Den konservative folketingsgruppe beklager, at et flertal har villet presse denne sag igennem til lovgivning på et så spinkelt og forhastet grundlag, som der her er tale om. Vi finder, at der er en række uafklarede sager i hele dette spørgsmål, bl.a. om de bestemmelser, der findes i anden lovgivning om ægteskab og ægtefæller, uden videre vil kunne overføres på det registrerede partnerskab eller reglen vil medføre utilsigtede virkninger.

Det er ganske klart, at Justitsministeriet, som det har været anført, ikke på den korte tid, man har haft til rådighed, har kunnet foretage en nøje gennemgang af alle disse relevante bestemmelser. Derfor finder vi, at det er meget betænkeligt, at man vil presse lovforslaget igennem på et mangelfuldt grundlag. Normalt er man fra oppositionens side ikke tilbageholdende med at kritisere, hvis man finder, at regeringens lovforslag ikke er tilstrækkeligt gennemarbejdede. Her er det et lovforslag, der er løst i fugerne, og hvor der netop er kommet et ændringsforslag, som stiller en stribe nye spørgsmål. Alligevel vil man presse det igennem.

Så vil jeg sige til Fremskridtspartiet: Den holdning, det parti har, undrer mig i betragtning af de muligheder, der er for en omgæelse af indvandrerstopet, idet en udlænding, som har forbindelse til en dansk statsborger, der er villig til at indgå registreret partnerskab med den pågældende, vil kunne få opholdstilladelse her i landet. Det er unægtelig en holdning, der må

[Fischer]

betrages som værende i strid med den holdning, Fremskridtspartiet normalt så stærkt giver udtryk for.

Vi betragter dette som en uheldig måde at behandle hele spørgsmålet om de homofiles stilling i samfundet på. Der havde været mulighed for i bred enighed at gennemføre nogle mindre vidtgående lovændringer, der ville have tilgodeset de homofiles reelle behov for at blive lige-stillet med andre, uden at presse denne sag igennem med så stærke overtoner, som der her er tale om.

På den baggrund skal jeg meddele, at den konservative folketingsgruppe stemmer imod lovforslaget, og at vi er utilfredse med, at man har villet presse denne sag igennem.

Pia Gjellerup (S):

Jeg skal blot minde hr. Fischer og de enkelte af Folketingets medlemmer, der måtte være enige med ham i de betragtninger om en forhatet behandling af dette forslag, der just har lydt heroppefra, om, at der har været tale om et forslag, der har været behandlet indgående i kommissionsammenhæng og i Folketinget igennem 1½ år. I denne folketingssamling har vi behandlet det ganske indgående i mere end ½ år. Der er ikke nogen baggrund for at sige, at det er en forhatet gennemførelse af et i øvrigt relativt enkelt lovforslag.

Jeg skal i den anledning takke de ministerier, som velvilligt har besvaret vore spørgsmål, når der er blevet spurgt, og de ministerier, der har svaret punktligt og nøjagtigt i forhold til, hvad de er blevet spurgt om. De har givet en god hjælp til at få de rettelser ind i lovforslaget, som har været nødvendige. Der er også nogle af de svar, vi har fået, særlig fra Justitsministeriet, som vi ikke synes har været tilfredsstillende – det bemærkede vi en del under anden behandling – hvorfor arbejdet har været unødigt forsinket.

Men vi nåede frem til målstregen, og det nåede vi altså i dag ved fælles hjælp. Jeg synes, det er væsentligt – det har vi som forslagsstillere i to omgange fra Socialdemokratiets side syntes – at vi kan sige farvel til diskrimination af en befolkningsgruppe, en diskrimination, som i øvrigt er blevet markeret ganske tydeligt under de behandlinger, vi har haft her i salen, og under den debat, der er forløbet uden for Folketinget. Denne diskrimination er kommet til ud-

tryk ved en bemærkning om, at det, der sker nu ved, at dette forslag om registreret partnerskab, som giver en befolkningsgruppe samme rettigheder, som mennesker i al almindelighed har, bliver vedtaget, er en blåstempling. Det viser vel tydeligere end noget andet, at det er nødvendigt at fjerne det sorte stempel, som nogle har placeret på disse mennesker.

Dette forslag er en helt nødvendig fjernelse af en ubehagelig form for diskrimination, og det synes jeg er vigtigt og væsentligt at vi når til i dag ved fælles hjælp.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Jeg vil gerne spørge den socialdemokratiske ordfører, om dette er et enkelt forslag, der ikke betyder noget, når det ændrer på hele fundamentet for ægteskab, der hidtil har været forbeholdt mand og kvinde, ved, at man nu ligestiller to af samme køn. Er det bare enkelt?

Med hensyn til udtrykket blåstempel har de homoseksuelle selv sagt, at det, de ønsker, er at få et blåt stempel. Hvis der er enkelte ting, der skal rettes, kan man gøre det på andre måder. Det, der er væsentligt, er, at man bryder med hele grundlaget for samfundet, og derfor er det absolut ikke noget enkelt forslag.

Ebba Strange (SF):

Når hr. Fischer mener, at han har haft for kort tid til at behandle dette lovforslag, må det være hr. Fischers skyld og ikke vores. I virkeligheden er der gået mange år, hvor sagen om eventuelt at give de homoseksuelle mulighed for at få deres partnerskab registreret er blevet drøftet i Folketinget og ude i samfundet.

Det har været en lang og til tider sej sag, og det er med glæde, jeg i dag må kunne konstatere, at forslaget sandsynligvis om et øjeblik bliver vedtaget af et flertal i dette Folketing.

Der har været god tid. Det er næsten på dato 5 år siden, at vi fik nedsat kommissionen til belysning af homoseksuelles vilkår i samfundet. Baggrunden for den kommissionsnedsættelse var et beslutningsforslag her i Tinget fremsat af Det Radikale Venstre. Ude i landet havde vi haft lejlighed til at diskutere et forslag til registrering af partnerskab, som var fremlagt af Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske.

Et flertal i kommissionen kunne ikke anbefale, at man lavede et partnerskabsforslag, men et

[Ebba Strange]

mindretal anbefalede det. På den baggrund var vi et flertal her i Folketinget, der i forrige samling fremsatte et forslag, som næsten var identisk med det, vi fremsatte allerede den 22. november i fjor, hr. Fischer. Jeg ved ikke, hvor lang tid man skal have til at behandle et sådant forslag. Jeg tænker på nogle af de forslag, som regeringen i øvrigt fremsætter, og som den ønsker at vi skal færdigbehandle på meget kort tid.

Der har været mange fordomme og mange diskriminatoriske ytringer at kæmpe imod både her i Folketinget og ude omkring for at nå dertil, hvor vi er i dag. Men samtidig har det også, i hvert fald for mig personlig, været en berigelse at arbejde med forslaget, fordi det har sat mig i forbindelse med en del af den danske kultur, som jeg ikke havde ret stort kendskab til i forvejen, og med mennesker, der er bærere af den.

Glæden ved det har udvidet mit menneskelige erfaringsområde, og jeg kunne ønske mig, at en række af de mennesker, der her i huset og udenfor udtrykker diskrimination og fordomme over for den gruppe mennesker, dette henvender sig til, ville kunne få de samme positive oplevelser.

Resultatet i dag er ikke helt så godt, som mange bøsser og lesbiske kunne ønske sig. Vi har måttet afgrænse forslaget i forhold til udlændinge, og vi har måttet undtage de muligheder, ægtefæller har for at adoptere hinandens børn.

Alligevel synes jeg, der er grund til at glæde sig over, at vi er kommet så langt, som vi er. Når først indgåelse af partnerskabskontrakter mellem to af samme køn bliver en bredt anerkendt foreteelse i samfundet og det viser sig, at samfundet ikke falder sammen af den grund, men får et image – giver et indtryk over for omverdenen af at have taget et skridt fremad – som kan inspirere også i andre lande, så tror jeg, at det vil være muligt at få de få ligestillingspunkter taget op, som stadig væk er tilbage.

Forslaget er et tilbud. Det er også blevet sagt af nogle af de homoseksuelle, især af de lesbiske, at de ikke ønsker at gå ind i en form, der minder om ægteskabet. Nogle af dem har nogle uheldige erfaringer med ægteskab, og det skal jeg ikke kommentere. Jeg skal sige til dem, at dette er et tilbud, der ligger ingen tvang i det, lige så vel som heteroseksuelle heldigvis i dag

kan leve sammen uden at skulle have en vielsesattest. Sådan vil det selvfølgelig også stadig væk være muligt og sikkert almindeligt, at homoseksuelle lever sammen uden partnerskabsattest.

Forslaget er et tilbud, og jeg ved, at mange vil tage imod det. Jeg håber, det vil blive opfattet som et tilbud af dem, det retter sig mod, og jeg håber, det bliver til glæde for os alle sammen, at vi kan få det vedtaget i dag.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Jeg vil gerne sige til fru Ebba Strange, at hun selvfølgelig har ret i, at der for nogle år siden blev nedsat en kommission, som skulle undersøge den lovgivning, som vi nu er endt med at skulle have enten vedtaget eller forkastet i dag.

Men jeg synes, det havde været lidt mere korrekt, hvis fru Ebba Strange havde meddelt Folketinget – og jeg går ud fra, at det er Poul Damudvalget, der henvises til – at flertalsindstillingen fra det pågældende udvalg kom fra et flertal på 6 mod 5. Det vil sige, at der var seks medlemmer af kommissionen, som anbefalede, at man ikke vedtog lovgivning på området. Jeg synes, at det i hvert fald lige skulle nævnes for historieskrivningens skyld, om ikke for andet.

Bjørn Elmquist (V):

Som ordfører for Venstre skal jeg straks slå fast, at jeg ikke taler på vegne af en helt enig gruppe. Der har gjort sig forskellige opfattelser gældende i vor gruppe, og vi har besluttet at stille gruppemedlemmerne frit. Det er måske ikke alle grupper i Folketinget, der har gjort det; det kan man jo så harcelere over, hvis man har lyst til det.

Vi har gjort det i erkendelse af, at det er et emne, der nok har politiske virkninger og aspekter, men som først og fremmest i bund og grund er et spørgsmål om moral og personlig opfattelse, måske endda, hvis man vil svinge sig lidt højt op, et spørgsmål om menneskerettigheder og menneskesyn.

Det overvældende flertal i Venstres folketingsgruppe er imod forslaget. De er det med forskellige motiver, men der er nok så mange, som mener, at dette er et angreb på ægteskabsinstitutionen som sådan og derfor i strid med et kristent menneskesyn og en vestlig opfattelse af samfundet. Dertil kommer de indvendinger af

[Bjørn Elmquist]

mere juridisk-teknisk karakter, man kan komme med imod det forslag, som ligger på bordet i dag. Det er som sagt det overvældende flertal i vores folketingsgruppe.

Der er så medlemmer, som dels vil stemme for, dels vil undlade at stemme. Fælles for de personer, og det vil i alt være fire, er, at man synes, at der i de eksisterende ordninger er diskriminering mod folk, som er homoseksuelle, og at dette baserer sig på deres opfattelse, deres egen vurdering, deres egen definition af deres køn og seksuelle opfattelse.

Jeg skal måske nævne de fire medlemmer ved navn; det har jeg fået anmodning om. De to, som vil stemme for, er hr. Jens Peter Jensen og hr. Traberg Smidt, og de to, der vil undlade at stemme, er hr. Povl Brøndsted og mig selv. For så vidt angår de to sidste, der altså undlader at stemme, vil jeg sige, at årsagen er den, at vi mener, at der er en lang række juridisk-tekniske vanskeligheder ved dette forslag, og at det lægger op til diskriminering over for andre befolkningsgrupper. Men sådan er holdningen i Venstres folketingsgruppe.

Kirsten Jacobsen (FP):

Fremskridtspartiets folketingsgruppe er, som vi allerede har givet udtryk for ved andenbehandlingen, delt i denne sag. Når vi skal stemme ved tredjebehandlingen, vil der være otte medlemmer af Fremskridtspartiets folketingsgruppe, som vil stemme for forslaget, og der vil være otte, som vil stemme imod.

Jeg synes ikke, det bør stå uimodsagt, det, hr. Fischer sagde. Han hidsede sig enormt meget op over Fremskridtspartiets holdning til denne sag. Hr. Fischer gav ligefrem Fremskridtspartiet skylden for, at denne lov blev gennemført.

Nu er vi jo i Fremskridtspartiet vant til at få skyld for meget, men jeg synes, det er for groft i denne sag, og det skal ikke stå uimodsagt, for vi har faktisk i Fremskridtspartiet strakt os meget, meget vidt. Vi har fordomsfrit deltaget i møder med justitsministeren, hvor vi har givet udtryk for, at vi til efteråret godt ville være med til at løse problemerne efter hans anvisninger, men at det naturligvis krævede, at der kom et papir fra den samlede regering. Så skal hr. Fischer ikke stå heroppe og give Fremskridtspartiet skylden for, at regeringen heller ikke i denne sag kunne holde sammen. Det er regeringens eget ansvar, og det vil vi i hvert fald ikke have hverken lod eller del i.

Jeg er selv tilhænger af lovforslaget, og jeg synes, at vi på en meget loyal måde prøvede at hjælpe regeringen. Vi kunne have lavet en beretning over dette forslag og have set på justitsministerens forslag til efteråret. Det kunne ikke lade sig gøre, for regeringen kunne ikke finde en fælles holdning. Derfor kom forslaget til afstemning, og derfor må alle medlemmer af dette Ting tage stilling til det, der nu foreligger.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Der var én ting, der var bemærkelsesværdig ved fru Kirsten Jacobsens indlæg. Det var, at hun helt undlod at kommentere de væsentligt øgede muligheder for en omgåelse af udlændingelovgivningen, som nu vil opstå ved, at en række Fremskridtsmedlemmer stemmer for dette forslag.

Vil fru Kirsten Jacobsen benægte, at der nu bliver en væsentlig mulighed for at omgå udlændingelovgivningen, og at vi med dette lovforslag vil adskille os fra de øvrige vesteuropæiske lande vedrørende ægteskabslovgivning?

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Man kan bruge mange metoder her i salen, og det gør man så også.

Jeg skal kun sige til hr. Fischer, at det er da klart, at der vil kunne ske familiesammenføringer, som han kalder det, efter denne lov. Det kan der også i øjeblikket, men der skal det blot være to personer af forskelligt køn. Den eneste forskel er, at den mulighed nu bliver givet til to af samme køn.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg vil gerne starte med at rose Venstres gruppe, fordi Venstre har stillet sine medlemmer frit. Det synes jeg er meget flot gjort, og det synes jeg skal siges herfra.

Det andet, jeg gerne vil sige til hr. Bjørn Elmquist i den sammenhæng, er, at jeg som en af de få CD'ere agter at stemme for forslaget. Det er ikke i mine øjne et angreb på ægteskabet, jeg sætter ægteskabet lige højt, både før og efter at jeg har trykket på den grønne knap hernede om et øjeblik.

[Duetoft]

Det var egentlig hr. Fischers bemærkninger, der kaldte mig herop, for jeg vil gerne spørge hr. Fischer, om det ikke er sådan, at hvis man endelig ville smugle folk ind i Danmark, så kunne man vel da gøre det ved at finde en person af det modsatte køn. Og det kunne da godt være, at det måske ville vække lidt mindre opsigt. Så hvis man i virkeligheden ville lave den lille forretning, kunne det jo godt være, at man – bare for at det ikke skulle være noget, som man taler om i de små byer – faktisk gjorde det i overensstemmelse med den måde, et flertal lever på.

Jeg forstår altså overhovedet ikke den diskussion om, at man skulle misbruge et registreret partnerskab til den slags, for mulighederne er der i forvejen, og man kan gøre det på en noget mere camoufleret måde – i stedet for, at man udstiller sig som en minoritetsgruppe.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Jeg er da tilfreds med, at fru Kirsten Jacobsen erkender den negative virkning omkring muligheden for proformaægteskaber og omgåelse af udlændingelovgivningen, som her kan blive tilfældet, og at vi dermed også får illustreret, hvor forhastet denne sag er behandlet, at der ikke burde have været lovgivet, før vi havde haft lejlighed til nøje at gennemarbejde disse problemstillinger.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg skal blot ganske kort sige til hr. Duetoft – idet jeg takker for de modtagne roser – at det var referat af den ganske store gruppe hos os, som er imod forslaget, og som mener, at det er et angreb på ægteskabet. Jeg deler selv hr. Duetofts opfattelse, at dette ikke er et anslag mod ægteskabet.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg skal afslutningsvis kun sige, at hvis hr. Fischer mener, at det her er så forhastet, burde hr. Fischer, Det Konservative Folkeparti og resten af regeringen have arbejdet inden for deres egne grupper på at skaffe det fornødne flertal for en beretning, således at justitsministeren kunne have fremsat et forslag til efteråret. Det

havde en samlet Fremskridtspartigruppe støttet, således som vi klart har givet udtryk for. Fejlen ligger altså i Venstres, De Konservatives og De Radikales folketingsgrupper, og det vil Fremskridtspartiet hverken tage ansvaret eller medansvaret for.

Kirsten Lee (RV):

Som fru Ebba Strange var inde på, er det lovforslag, som vi forhåbentlig meget snart får stemt igennem Folketinget, udsprunget af et radikalt beslutningsforslag fra for flere år siden. Dette er blevet debatteret i ganske mange år, og Det Radikale Venstre har ikke den opfattelse, at vi her deltager i noget som helst, der minder om lovjaskeri, men vi respekterer, at vore regeringspartnere kan være uenige med os.

Det er også helt urimeligt at implicere, at dette lovforslag skulle være en omgåelse af indvandrerstoppet. Jeg er helt enig med dem, der har sagt, at det er langt mindre påfaldende, hvis man ønsker at lave proformaforanstaltninger, da at finde en person af modsat køn. Jeg vil gerne præcisere, at det, der står om indvandrere og eventuelle familiesammenføringer mellem en dansk statsborger og en indvandrer, svarer præcis til den praksis, der har været gældende i Direktoratet for Udlændinge på dette område i mange år. Det er ikke noget nyt, at bøsser og lesbiske har kunnet få tilladelse til, at mennesker af samme køn, som de gerne vil leve sammen med i Danmark, kan komme ind i landet.

Vi mener også, at vi er i overensstemmelse med befolkningsflertallet, når denne lovgivning bliver vedtaget. For kort tid siden var der en gallupundersøgelse, der viste, at 57 pct. af befolkningen absolut intet havde imod en lovgivning af denne type. Vi er meget uenige med de mennesker, der i de sidste dage har henvendt sig til os om dette lovforslag, og som har påpeget, at det skulle medvirke til ungdommens forfald, fordi homofili nu ville blive noget omsiggribende. Vi har faktisk den opfattelse, at det at være bøsse eller lesbisk ikke er smitsomt eller i øvrigt samfundsomstyrtende.

Det Radikale Venstre ønsker at sikre minoriteters rettigheder. Vi erindrer med skam nogle af de overgreb, der er sket over for denne befolkningsgruppe helt op gennem 1960'erne.

Jeg har tidligere meddelt, at de fem menige radikale folketingsmedlemmer stemmer for forslaget.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Man kan jo ikke have undladt at følge debatten om en eventuel beretningsafgivelse her i ellevte eller tolvte time, sådan som denne diskussion også er blevet præsenteret her fra talerstolen, og det er korrekt nok, at man indtil allersidste øjeblik prøvede at forhindre en betænkningssafgivelse i Retsudvalget. Det har ikke været nogen klædelig forestilling at være vidne til, men vi fik dog til gengæld gennemført en betænkning i rimelig fordragelighed, da vi endelig kom dertil.

Hvis man skulle afgive en beretning, og hvis der havde været noget som helst grundlag for, at man ville pege på nogle ting, man ikke mente var undersøgt, og at man ville føle sig overbevist og ville være positiv . . .

Formanden:

De samtaler, der finder sted, navnlig midt i salen, er meget generende for dem, der taler fra talerstolen, og jeg synes, det skulle være unødvendigt at sige det flere gange under en forhandling.

Pia Gjellerup (S):

Hvis man ville tilkendegive, at man ville være positiv over for forslaget, havde synspunktet måske kunnet tages alvorligt, om end man ikke imødekom det. Men synspunktet har ikke været alvorligt ment. Det er ikke, fordi man har ønsket at være imødekommende på bare et lidt senere tidspunkt, det har kun været for at få en forhaling af sagens vedtagelse, og det har der ikke været nogen grund til. Derfor har vi den også i salen til endelig vedtagelse i dag.

Nør Christensen (CD):

Jeg skal begynde med at sige til fru Ebba Strange, at jeg beklager, at jeg har overhørt, at fru Ebba Strange selv omtalte den pågældende kommission, og at der var en flertalsindstilling fra kommissionens side, der gik imod. Det havde jeg overhørt under debatten, og det beklager jeg.

I øvrigt skal jeg gøre opmærksom på, at også Centrum-Demokraternes folketingsgruppe i denne sag, som andre grupper er det, er frit stillet. Vi har i gruppen haft en særdeles indgående drøftelse af dette lovforslag, og som man vil hu-

ske fra førstebehandlingen, var stillingen i CD's gruppe den, at som udgangspunkt kunne seks gå ind for lovforslaget, og tre var imod. Drøftelserne i gruppen og andre steder, bl.a. i salen her, har medført, at enkelte gruppemedlemmer under debatten er kommet i tvivl, således at der nu er seks i Centrum-Demokraternes folketingsgruppe, som vil stemme imod, to vil stemme for, og én er fraværende.

Men på en samlet gruppes vegne kan jeg sige, at den omstændighed, at der har været megen diskussion om dette emne, ikke er udtryk for, at gruppen ikke har respekt for mennesker, der er anderledes eller ønsker at leve anderledes sammen. De seks i gruppen, som stemmer imod, har ikke noget ønske om at give nogen som helst mennesker noget som helst sort stemmel. Vi har naturligvis respekt for, at mennesker er forskellige – det manglede da bare – mennesker er jo forskellige på så mange andre områder.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Jeg vil blot sige, at jeg ikke synes, fru Pia Gjellerups udtalelse om, at vi ikke har villet gøre noget i denne sag, skal have lov til at stå uanfægtet. Vi har under både første og anden behandling klart tilkendegivet, at vi var indstillet på at løse de praktiske problemer, der eksisterer i denne sammenhæng – det er en helt utvetydig udtalelse – men vi beklager samtidig også, at man nu presser en lovgivning igennem, hvor der ikke – og heller ikke efter det sidste ændringsforslag, der lige er kommet – har været lejlighed til en grundig og fornuftig og fordomsfri konsekvensanalyse af de indvirkninger, som dette lovforslag har på en lang række andre lovgivningsområder her i landet.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Danmark har jo gennem tiderne været et foregangsland, heldigvis for det meste på nogle gode områder. I dag står vi og skal være foregangsland for noget, som vi ikke synes vi kan være bekendt. Vi vælger som det eneste land i verden – og frigør os derved fra vores nordiske samarbejde – at bestemme, at to mennesker af samme køn kan indgå en ægteskabslignende pagt, bortset fra nogle ganske få ting.

Man påstod også, da lovforslaget tidligere var fremme, at dette var en hetz mod homosek-

[Inger Stilling Pedersen]

suelle, men det er ikke rigtigt. Det er noget, man siger for at aflede opmærksomheden fra det, der er forslagens egentlige baggrund, som er at give et blåt stempel forstået på den måde, at det er lige så rigtigt og selvfølgelig, at et ægteskab kan være mellem to mennesker af samme køn, som at det kan være mellem to mennesker af forskelligt køn. Men hele vort samfund – ja verdens forskellige samfund – bygger på, at et ægteskab indgås mellem mand og kvinde; det er naturens orden, og sådan er vi skabt.

Derfor mener Kristeligt Folkeparti, at dette er i strid med hele grundlaget for vort samfund. Det er derfor, vi er så meget imod det, og det er derfor, vi vil forsøge at skaffe det nødvendige antal stemmer for at få det ud til folkeafstemning. Der er mange, som har givet til kende, at det er meget godt, men det er også lykkedes forslagsstillerne at undgå at fortælle, hvad forslaget går ud på. Man siger bare, at man nu fjerner lidt diskrimination, og at de homoseksuelle selvfølgelig skal have lov til at have nogle rettigheder. Man siger ikke, at man nu ændrer selve grundlaget for ægteskab i Danmark, og det kan vi fra Kristeligt Folkepartis side ikke være med til.

SF's ordfører sagde noget om, at dette ikke skulle være skadeligt for ungdommen. Jamen problemet for ungdommen er, at man måske i den alder ikke rigtig har fundet ud af, hvor man hører til, og at man måske så kan blive bundet fast i et forhold, man ikke ønsker. Man kan selvfølgelig komme igennem en skilsmisse, men man kan også blive holdt fast i noget, som det viser sig at man egentlig ikke ønsker. Vi har således fået eksempler på, at lesbiske senere finder hver sin mand og lever godt med det.

Der er mange problemer i dette, og vi forstår ikke, at så mange i Folketinget ikke har sat sig bedre ind i det – forstået på den måde, at man har sagt, at det væsentlige er, at man nu fjerner diskrimination.

Nej, dette forslag lægger op til diskrimination af homoseksuelle, nemlig mellem den gruppe, der vil stå frem, og den gruppe, der ikke vil stå frem. Den gruppe, der ikke vil stå frem, får ikke de fordele, som forslagsstillerne tidligere har skaffet dem via anden lovgivning. Det er det, der er tilfældet. Det bliver også sådan, at det kan blive svært for to af samme køn at bo sammen, have fælles husholdning og fælles hus, selv om de altså ikke har noget seksuelt

sammen. De vil uvægerlig få et stempel på, at de nok har det. Man fjerner ikke diskrimination ved at tvinge en sådan lov igennem. Hvis man virkelig havde ønsket oplysning om, hvad loven egentlig gik ud på, skulle man langt snarere have fortalt, hvad det egentlig var. Nu siger man, at det bare drejer sig om nogle, der har moralske skruper og opstød, og at dem kan man ikke tage alvorligt.

Det er et brud med hele det grundlag, som vort samfund hviler på ud fra det kristne, som har båret vort folk igennem århundreder. Så kan man komme med alt muligt for og imod – og det skal man selvfølgelig have lov til – men det er Kristeligt Folkepartis opfattelse, at dette forslag er så afgørende for vort samfund, at vi kan ligestille det med indførelsen af fri abort og fri pornografi, som har vist sig at have mange skadelige virkninger.

Vi mener, at dette er en sorgens dag for Danmark – i modsætning til visse partier, der sagde, at det var en glædens dag. Så hvad vi stemmer, er nok ikke nogen i tvivl om. Vi er selvfølgelig imod, alle, også uden tvang.

Per Stig Møller (KF):

Ved afstemningen om lidt vil fru Connie Hedegaard, fru Karen Højte Jensen og jeg selv hverken stemme for eller imod.

Det er ikke, fordi vi ikke ved, hvad vi vil, men fordi vi nøje har overvejet sagen og den udformning, som forslaget har fået.

Hvad sagen angår, er det vores opfattelse, at staten ikke skal blande sig i menneskers følelsesliv. Det vedrører den ikke. Der er mennesker, som har valgt at leve på en anden måde end flertallet herhjemme, og som derfor ikke er i stand til at bidrage til den familiestruktur, som også vi mener samfundet baseres på. Det er ikke, fordi de ikke vil, men fordi deres følelser ikke sætter dem i stand dertil.

At tillade disse mennesker at indgå registreret partnerskab betyder, at vi lovgivningsmæssigt gør det muligt for dem at sikre og beskytte hinanden. Gennem denne lovgivning tager man således ikke noget fra familien, fordi man giver nogle muligheder for at aftale den samme form for tryghed.

Vi mener følgelig ikke, at vi med denne lov undergraver familien, men at vi udvider den menneskelige tryghed i samfundet.

[Per Stig Møller]

Når vi alligevel ikke stemmer for loven i dag, skyldes det, at vi har lagt megen vægt på vort partis bemærkninger og justitsministerens bemærkninger i tillægsbetænkningen, som går ud på, at der er tekniske mangler i forslaget, og at vort partis flertal foretrækker en mellemløsning, som gør det muligt at gennemføre en reel forbedring af disse menneskers retsstilling uden de negative konsekvenser, som det mener at det foreliggende forslag kan få i kraft af visse mangler.

På den anden side mener vi, at det er et meget betænkeligt argument, vort parti har brugt, når det i betænkningen anfører, at en vedtagelse af forslaget skulle være med til at underminere flygtningeloven. Man kunne jo argumentere præcis tilsvarende for så vidt angår heteroseksuelles muligheder for at bringe flygtninge her til.

Det er derfor for os uacceptabelt, at man specielt fremhæver denne frygt som begrundelse for at afvise det foreliggende forslag.

Vi havde naturligvis foretrukket, at man under udvalgsarbejdet havde fået arbejdet sig frem til en mellemløsning, der kunne have samlet alle, ligesom vi havde håbet, at man under udvalgsarbejdet havde formået at afseksualisere lovforslaget.

Vi vil i det kommende arbejde se på, om der er behov for en anden lovgivning i forbindelse med mennesker, som har boet sammen i årevis, og som kan have krav på samme mulighed for gennem arv at sikre den efterlattes fortsatte tilværelse.

At andet måske skal forbedres, bør dog ikke stille sig i vejen for, at vi nu forbedrer forholdene for dem, forslaget omhandler. Derfor vil vi ikke med vore stemmer stille os hindrende i vejen for lovforslagets vedtagelse.

Kofod-Svendsen (KRF):

Med rette er det sagt, at lovforslaget om registreret partnerskab ønsker at fremme en holdning, der i alle henseender etisk ligestiller homoseksuel og heteroseksuel seksualitet.

Jeg mener, at lovforslaget om registreret partnerskab markerer, at en vigtig grænse i vort lands og i vor befolknings udvikling vil blive overskredet med virkninger, vi ikke har mulighed for at overskue. Med rette er det sagt, at det kulturskred, der her er tale om, ikke er et spørgsmål om hverken omsorg eller respekt for

minoriteter. Der er fundamental forskel på at anerkende en minoritets demokratiske ret til at leve på andre præmisser end flertallets og på – som i dette lovforslag – af hensyn til alternative samlivsformer at ophæve ægteskabet som samfundets almene familieinstitution.

Allerede på Bibelens første blad slås det fast, at »Gud skabte mennesket i sit billede, i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem.«

Seksualitetens helhed kommer til udtryk i sammenføjnngen af modstående køn, mandligt og kvindeligt. En plus én af hver sit køn betyder ifølge bibelsk tankegang helhed, mens én plus én af samme køn ikke betyder helhed, men alene dobbelthed.

Lovforslaget er et humanistisk-ideologisk opgør med enhver både kristen og almenmenneskelig fastholden ved ægteskabet, som det kendes og anerkendes i alle hidtidige historiske kulturer. Derfor må jeg dybt beklage, at der i dag synes at være et flertal for lovforslaget.

Justitsministeren (H. P. Clausen):

Det er først og fremmest nogle bemærkninger fra fru Pia Gjellerup, der kalder mig herop. Den ene er bemærkningerne om Justitsministeriets arbejde i denne sag.

Jeg var inde på det ved andenbehandlingen, men når det alligevel gentages, må det jo være, fordi jeg ikke har været tydelig nok i de bemærkninger, jeg gjorde.

Hverken Justitsministeriet eller jeg kan jo gøre for, at nogle af de svar, der er givet, ikke har passeret spørgerne. Det er jo ikke udtryk for, at der har været sendrægtighed, eller at der har været svage eller svagt argumenterede svar. Der er sket en vurdering af, hvordan spørgsmålene og svarene forholder sig indholdsmæssigt til hinanden. Det er der nu engang ikke noget at gøre ved.

Der er heller ikke noget at gøre ved, at Justitsministeriet gang på gang i svarene har peget på en række problemer, som rejser sig, og som ikke er løst, heller ikke løst hverken med forslaget eller med de ændringsforslag, der er stillet til det.

I den forbindelse skal jeg med hensyn til forsinkelse og forhaling ikke undlade at gøre opmærksom på, at når vi taler om sen behandling, er det også i høj grad rettet mod ændringsforslagene, som fremkom på et meget sent tids-

[Justitsministeren]

punkt, og jeg synes nok, mine synspunkter understreges af, at da vi gav et foreløbigt svar på disse ændringsforslag, førte det omgående til ændringer af ændringsforslagene. Det betyder altså, at vi faktisk kan sige, at vi har ret i, at nogle af problemerne ikke er løst, for hvert af vores svar har i denne fase ført til en ændring.

Det andet, jeg ville sige, inden debatten slutter, bliver en gentagelse af noget, som både fru Ebba Strange og hr. Nør Christensen var inde på, men som jeg synes det er væsentligt at få fremhævet, nemlig at der ikke må stå det indtryk tilbage, at det forslag, vi nu stemmer om, er et forslag, som havde flertal i den kommission, som udtalte sig om homoseksuelles forhold. Det var et flertal, der frarådede en lovgivning af denne type, med gode argumenter fra formanden, Poul Dam, som har været temmelig afgørende også for regeringens synspunkter.

Jeg kan således kun slutte med at sige, at regeringen opretholder sin afvisning af lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Afstemning***Lovforslaget**

vedtoges med 71 stemmer (S, SF, Jens Peter Jensen (V), Traberg Smidt (V), Behnke (FP), Pia Dahl (FP), Glistrup (FP), Hugo Holm (FP), Kirsten Jacobsen (FP), Ingrid Kjældgaard (FP), Pia Kjærsgaard (FP), Ernst B. Schmidt (FP), RV, Addi Andersen (CD) og Duetoft (CD)) mod 47 (KF, V, Aage Brusgaard (FP), Dohrmann (FP), Mogens Elvensø (FP), Annette Just (FP), Knud Lind (FP), Tove Niemann (FP), Jane Oksen (FP), Aase Olesen (RV), CD, KRF og Steenholdt (Grøn.)); 5 (Connie Hedegaard (KF), Karen Højte Jensen (KF), Per Stig Møller (KF), Povl Brøndsted (V) og Bjørn Elmquist (V)) stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Tredje behandling af lovforslag nr. L 118:

Forslag til lov om ændring af ægteskabsloven, arveloven, straffeloven og lov om afgift af arv og gave. (Ændringer som følge af indførelse af registreret partnerskab).

Af Pia Gjellerup (S) og Carsten Andersen (SF) m.fl.

(Fremsat 22/11 88. Første behandling 15/12 88. Betænkning 19/5 89. Anden behandling 23/5 89. Tillægsbetænkning 23/5 89).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

*Afstemning***Lovforslaget**

vedtoges med 73 stemmer (S, SF, Jens Peter Jensen (V), Traberg Smidt (V), Behnke (FP), Pia Dahl (FP), Dohrmann (FP), Glistrup (FP), Hugo Holm (FP), Kirsten Jacobsen (FP), Annette Just (FP), Ingrid Kjældgaard (FP), Pia Kjærsgaard (FP), Ernst B. Schmidt (FP), RV, Addi Andersen (CD) og Duetoft (CD) mod 44 (KF, V, Aage Brusgaard (FP), Mogens Elvensø (FP), Knud Lind (FP), Tove Niemann (FP), Jane Oksen (FP), Larsen-Ledet (RV), Aase Olesen (RV), CD, KRF og Steenholdt (Grøn.)); 5 (Connie Hedegaard (KF), Karen Højte Jensen (KF), Per Stig Møller (KF), Povl Brøndsted (V) og Bjørn Elmquist (V)) stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Tredje behandling af lovforslag nr. L 87:

Forslag til skovlov.

Af miljøministeren (Lone Dybkjær).

(Fremsat 17/11 88. Første behandling 29/11 88. Betænkning 17/5 89. Anden behandling 23/5 89. Tillægsbetænkning 24/5 89.)

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.